

Täysistunto

Keskiviikko 12.10.2016 klo 14.03—20.03

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain sekä tuloverolain 47 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 175/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

17.03 **Elsi Katainen kesk:** Arvoisa puhemies! Osana tätä perintö- ja lahjaveron muutosta esitetään, että vakuutuskorvausten osittainen verovapaus poistetaan. Keskitynkkin tässä puheenvuorossa pelkästään tähän aiheeseen.

Kyse on siis siitä, että myös kuoleman johdosta lähiomaisille tai kuolinpesälle maksettavan vakuutuskorvauksen ja siihen verrattavan taloudellisen tuen osittainen verovapaus poistetaan. Se kompensoitaisiin leskille ja orvoille puoliso- ja alaikäisyysvähennystä korottamalla. Vakuutus sopimukset säilyisivät ennallaan, ja ainoastaan tuoton verokohtelu muuttuisi ja koskisi myös vanhoja sopimuksia. Tähän esitykseen liittyy muutama vakava huoli, ja toivoisin, että ne sitten valiokuntakäsittelyssä jatkossa otettaisiin huomioon.

Puhemies! Kyseisissä vakuutuksissa on ollut lähiomaisille eli puolisolle, lapsille ja lastenlapsille 35 000 euron perintöverovapaus vuodesta 96 alkaen, ja hyvänä perusteena on ollut se, että perheen huoltajan kuolemantapaus taloudessa, jossa on velkaa sekä lasten kautta olevaa huoltovastuuta, on aina hirveä katastrofi. Omassa kodissa eläminen vaarantuu, yrittäjillä tai maatilayrittäjillä talouden pohjan pettäessä voi pahimmillaan kaatua koko elinkeinon harjoittaminen. Usein perittävä varallisuus on euromääriltään mittavaa, kuten vaikkapa maatilat, yritykset tai isot asuinrakennukset eritoten harvaan asutuilla seuduilla. Niiden muuttaminen rahaksi nopeasti on käytännössä mahdotonta, ja henkilövakuutuksista tulevat korvaukset ovat puolestaan esimerkiksi kuukaudessa tilillä, ja niitä on käytetty usein perintöveron maksuun. Vaihtoehtona on velanotto tai muun omaisuuden myynti.

Tähän taustaan liittyen, kuinka pystymme turvaamaan akuuteissa kuoleman tilanteissa sen, ettemme tällä lakimuutoksella vaaranna sellaisten perillisten asemaa, joiden mahdollisuudet selvittää veroseuraamuksista ovat rajalliset vielä tämän huojennuksen jälkeenkin? Perittävää omaisuutta ei todellakaan aina ole mahdollista muuttaa rahaksi siinä ajassa, kun verot lankeavat maksuun, eikä kaikkea omaisuutta ole mahdollista muuttaa rahaksi ollenkaan.

Lisäksi on hyvä muistaa, että kuoleman varalle otetut sopimukset on käytännössä otettu kahdesta syystä: joko puhtaasti huoltovastuun turvaamiseksi, että lapset pääsevät eteen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2016 vp

päin, tai velkojen maksamiseksi rahoittajille velkaisen yrittäjän tai palkansaajan kuollessa kesken työikänsä. Eli säästämiseen tarkoitettut vakuutus sopimukset voisi ihan hyvin eriyttää tässä esityksessä, jos pelätään vääränlaista verosuunnittelua.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnalle haitallista verosuunnittelua pitää suitsia, mutta tämä osuu kyllä ennen muuta tavallisiin suomalaisiin, jotka eivät ole edes erityisen varakkaita. Kuoleman varalle sopimuksia ovat tehneet ennen muuta palkkatuloilla säästönsä rahoittaneet suomalaiset, jotka ovat harjoittaneet suunnittelua lastensa ja lastenlastensa tilanteen turvaamiseksi. Henkivakuutuksia ei pidä sotkea säästövakuutuksiin. Henkivakuutukset realisoituvat aina kuolemantapauksessa. Ne ovat osa tärkeää sosiaalista riskienhallintaa, jossa yhteiskunnalla tulee olla kannustava rooli.

Tämän lakimuutoksen myötä yhteiskunnassa tulisi oman vastuunkannon osalta sellainen periaatteellinen muutos, jota pitäisi kyllä pohtia tarkemmin. Heikennys vie pahimmillaan luottamuksen varautua tulevaisuuteen pitkäjänteisesti. Toivoisin vielä, että valiokunnassa pohdittaisiin, onko tämän osittaisen verovähennysoikeuden poisto valtiontaloudessa niin merkittävä, että tämä satoi hintuhansiin suomalaisiin negatiivisesti vaikuttava muutos kannattaa tehdä. Tällä verottomuusedulla on kuitenkin kannustettu kansalaisia omaehtoiseen vastuunkantoon jo vuosikymmenien ajan.

Arvoisa puhemies! Toivon myös, että määriteltäisiin aukottomasti se, mitkä osat vakuutus sopimuksista nauttivat perustuslain suomaa koskemattomuuden suojan periaatetta. Nyt on selvästi ollut ilmassa eri tulkintoja siitä, ovatko henkivakuutuksen korvaukset sellaisia, joita voidaan verrata sopimukseen ja koskemattomuuteen. Tilanne on siltä osin varsin outo. Näistä, arvoisa puhemies, pitäisi saada selvät, perustuslain kestävät tulkinnot.

17.08 Leena Meri ps: Arvoisa herra puhemies! Puhun osittain samoista asioista, mistä edustaja Katainen tuossa äskeisessä puheenvuorossaan.

Aloitan näistä läheisille maksettavista vakuutuskorvauksista. Itse yhdyn tuohon samaan huoleen siitä, että vakuutuskorvauksia on usein käytetty juuri perintöverojen maksuun. Olen ollut pitkään holhoustoimen edunvalvonnassa töissä ja siellä erityisesti alaikäisten perintöosuuksien valvojan tehtävässä — maistraattihan valvoo lakimääräisten edunvalvojien ja erikseen määrättyjen edunvalvojien tehtäviä, kun he hoitavat toisen henkilön eli näissä tapauksissa alaikäisten, pääsääntöisesti alaikäisten, perintöjä. Tilanne on monesti se, että siellä on asunto-omaisuus, ehkä auto mutta ei sitten juuri varoja — ne pienet talletukset menevät sitten hautauskuluihin ja perunkirjoitusmaksuihin. Näillä on voinut maksaa perintöverot alaikäisten osalta. Nämä on katsottu alaikäisen varallisuudeksi siten, että niistä on saanut maksaa tällaisia maksuja. Elikkä tämä on ihan semmoinen huoli, jota on syytä valiokunnassa pohtia.

Samoin jäin miettimään tuossa, koskeeko tämä myös sellaisia vakuutuksia — toivon, että valtiovarainkunnassa tätä pohditaan — jotka on otettu lainaturvavakuutuksiksi. Ne kai ovat kuitenkin sellaisia vakuutuksia, kuten täällä hallituksen esityksessä todetaan, että ne ovat kuolinpesälle maksettavia. Elikkä mietin, menevätkö ne verolle myöskin. Niillähän on tarkoitus ollut turvata se, että se laina tulee sitten kokonaisuudessaan maksettavaksi. En ole siitä nyt ihan varma, ja toivon, että valiokunnassa tämä otetaan tarkasteluun, koska ei varmaan ole ollut tarkoitus, että lainanmaksua varten otetusta vakuutuksesta pitäisi sitten vielä vero maksaa, mutta jos on ollut, niin sitäkin on syytä sitten pohtia, onko se järkevää.

Sitten toinen asia, mihin haluaisin kiinnittää huomiota, on tämä, että perintö- ja lahjaverolakiin lisätään säännös, että perintöveroa ei peritä ulosottoteitse kahteen vuoteen. Sinä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2016 vp

sä on erittäin hyvä asia, että siellä on tällainen rauhoitusaika, koska omaisuus saattaa olla vaikeasti realisoitavaa ja — kuten tuossa aikaisemmin sanoin — voi olla, että ei ole sitten varojakaan verojen maksuun ja täytyy sitten vähän miettiä, miten se tilanne saadaan hoidettua ja miten, jos siellä on yritystoimintaa, saadaan jatkuvuutta sille ja mahdollisesti tuloja osakkaille. Mutta siellä on semmoinen pieni ongelma. Tällä hetkellä on tilanne se, että ulosottoviranomaisella on velvollisuus ilmoittaa maistraatille, mikäli alaikäisellä on erääntyviä maksuja ulosotossa, jotta maistraatti voi ryhtyä toimenpiteisiin sen suhteen, onko tämä alaikäisen edunvalvoja hoitanut tehtävänsä asianmukaisesti vai tarvitsisiko laittaa jotain ulkopuolista apua katsomaan tämän alaikäisen taloudellista etua. Tässä lakiehdotuksessa nyt sitten ei ole annettu verottajalle velvollisuutta tehdä maistraattiin vastaavaa ilmoitusta. Tämä on aika merkittävää siinä mielessä, että jos perintövero on eräpäivänä maksamatta, niin sille juoksee koko ajan viivästyskorkoa. Ja se maksamatta oleva perintövero voi olla aika mittavakin sitten lopulta, ja alaikäinen ei tietenkään itse tästä edes mitään tiedä, ei hän voi sitä hoitaa, ja siitä voi aiheutua merkittäväkin vahinko alaikäiselle. No, tietysti lakimääräinen edunvalvoja on vahingonkorvausvastuussa toiminnastaan, mutta voi olla myös niin, että hän on varaton, joten tämä jää pysyvästi tämän alaikäisen vahingoksi. Tässä valtiovarainvaliokunnalta pyydän, että katsoisitte tänne semmoisen pykälän, mikä tällä hetkellä on ulosottokaassa. Elikkä kun ulosottomiehellä on velvollisuus tehdä ilmoitus maistraattiin siitä, että on perintöverot maksamatta, että hei, viitsittekö katsoa, mikä on tilanne, niin tällainen vastaava velvollisuus tulisi sitten verottajalle: ilmoittaa maistraattiin, että perintöverot ovat erääntyneet eikä lakimääräinen edunvalvoja ole tehnyt mitään maksujärjestelyä eikä ole asiasta sinänsä huolissaan, tai ilmoittaa, mikä tilanne on, että maistraatti voi ryhtyä toimenpiteisiin. Muuten on erittäin hyvä, että ihmisille annetaan suojaa-aika tämän asian kanssa ja annetaan järjestää sitä, ettei tarvitse lähteä kotiaan häthätää myymään.

Tänään keskusteltiin aika vilkkaastikin täällä yrittäjävähennyksistä ja monista muista, mutta yksi hieno asia, mikä tästä hallituksen esityksestä jäi kokonaan keskustelematta, on se, että täällä luovutusvoittoverotuksen puolella tehdään oikeudenmukainen oikaisu ja korjaus. Elikkä kun edelleen luovutetaan omaisuutta, niin siitähän menee luovutusvoittoveroa. Tähän asti on ollut sillä lailla, että luovutusvoittovero on maksettu siitä summasta, joka on ollut tämän omaisuuden käyvän arvon ja luovutusvoiton välinen erotus. Ja jos olet saanut omaisuuden aliarvostettuna elikkä niin, että siinä on mukana huojennus, tämä sukupolvenvaihdoshuojennus, niin sitä ei ole huomioitu, elikkä olet saanut sen sitten pysyvästi niin sanotusti ylikompensaationa. Tämä oikaistaan tässä, elikkä jatkossa luovutusvoittovero määrätään siten, että otetaan se todellinen määrä huomioon eli se todellinen määrä, mistä olet ne verot maksanut. Tämäkin on ihan oikeudenmukaista, että maksetaan silloin siitä todellisesta määrästä.

17.14 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Ensimmäisellä eduskuntakaudella, kun hallituspohjassa oli aika paljon samaa kuin tällä hetkellä, tavoite oli luopua yritysten ja maatilojen kohdalla perintöverosta kokonaan. Sillä oli hyvät tavoitteet silloin, mutta se kaatui sitten tiettyihin teknisiin vaikeuksiin. Hyvä, että nyt näitä huojennuksia tehdään. Itse asiassa perintöveron huojennuksia on tehty niin, että tavalliset pienen perinnön saajat eivät perintöveroa käytännössä lainkaan maksa, ja nyt tehdään joitain toimenpiteitä sen eteen, että myös yritykset ja metsätilat pääsisivät yli tästä sukupolvenvaihdoksesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2016 vp

Aika vähän Suomessa keskustellaan perintöveron haitallisista vaikutuksista, ja itse toivoisin, että sitä keskustelua edelleen käytäisiin. Ruotsihan luopui perintöverosta sosialidemokraattien johdolla vuonna 2004 ja Norja 2014. Jos me Suomessa päätyisimme samaan ratkaisuun, jota itse asiassa itse kannattaisin, niin me menettäisimme perintöverotuottoja noin 500 miljoonaa, ja jos ottaisimme suoraan Ruotsin mallin käyttöön, mikä on luovutusvoittoveroon perustuva malli, niin se lisäisi tuloja 400 miljoonaa. Tietyillä teknisillä ratkaisuilla päästäisiin samaan tuottoon kuin tällä hetkellä eikä näitä haitallisia vaikutuksia enää olisi. Nykymallin perintöveron maksamiseen sukupolvenvaihdostilanteissahan usein rahaa otetaan yrityksen taseesta, ja se taas vaikeuttaa ja heikentää investointimahdollisuuksia, ja se näkyy taas suoraan työpaikoissa. Nämä ovat niitä asioita, jotka jäävät usein huomaamatta populistisessa puheessa, (Puhemies koputtaa) missä keskitytään vain siihen, menetetäänkö jotain tai saako joku yrittäjä jotain hyötyä siitä. Eli (Puhemies koputtaa) työpaikat ovat kyllä aivan merkittävässä roolissa.

17.17 Kauko Juhantalo kesk: Herra puhemies! Edellä olevassa pykälässä kiinnitin näihin samoihin asioihin huomiota. Yhdyn edustaja Heinosen puheenvuoroon sikäli, että oli tarkoitus minunkin pahoitella sitä, että aikoinaan ei tullut tätä vapautusta maataloilla, ja muutoinkin kannatan lämpimästi sitä Ruotsin mallia. Me Suomessa vain olemme Ruotsiin verrattuna niin köyhä ja pääomaköyhä maa, että se tarkoitus — jatkaa yrityselämää perheyrittäjäkohtaisesti — häiriintyy vakavasti, kun joudumme käyttämään pääomaveroa vuoksi valtiolla tätä perintö- ja lahjaverotusta. Sen keventäminen olisi oikein, muun muassa tämän Ruotsin mallin mukaisesti, jossa vasta luovutusvoittoja verotettaisiin. Se tuottaa vähän vähemmän, mutta täytyisi se kipukohta pystyä Suomessakin tulevaisuudessa, lähitulevaisuudessa, hoitamaan.

Tämä Suomen nykyjärjestelmä häiritsee, muun muassa edustaja Hakkaraisen mainitsemalla tavalla, taseköyhässä maassa valtavasti perintö- ja lahjaverotapauksessa perheyrittäjien jatkamista. Ja kiinnitän huomiota siihen, että sukupolvenvaihdos, tapahtuu se harkiten tai kuolemantapauksen johdosta vähän pakollisena, kuluttaa niin valtavasti pääomia verotukseen ja sisärosuuksien maksamiseen, että aika liemessä on se isäntä tai emäntä, joka jatkaa sitä maatilaa, että mistä ihmeestä hän löytää sellaisen varallisuuden näiden kaikkien suoritusten hoitamiseen suhteellisen samanaikaisesti. Tämä on erittäin suuri epäkohta, ja toivon siihen edustaja Heinosen ja minun mainitsemallani tavalla helpotusta lähivuosina.

17.18 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Tässä edellä on kuultu viisaita puheenvuoroja. Edustaja Meri puhui siitä näkökulmasta, mikä hänellä on entisen ammattinsa perusteella. On syytä, että valtiovarainvaliokunnan verojaoston jäsenet kuuntelevat tarkoin, mitä täältä viestitään asiantuntijoiden taholta. Myös edustaja Hakkarainen puhui ihan käytännön asian näkökulmasta, miten on tapahtunut heillä perintöverotuksen suhteen, ja ei tällaista saisi tietysti meillä olla.

Nyt toivottavasti tämä esitys vie oikeaan suuntaan edes askeleen, mutta kun kuuntelin edustaja Heinosen ja edustaja Juhantalon puheenvuoroja juuri, niin täytyy sanoa, että kyllä he viisautta puhuivat, eli luovutusvoittoveron suuntaan tai siihen malliin, kerta kaikkiaan, pitäisi siirtyä. Ymmärsin, että verotulot valtion tai yhteiskunnan kannalta jopa kasvaisivat siinä mallissa, ja silloin tietysti ei sitäkään perustaa olisi, että verotuloja menetettäisiin.

Täällä ei nyt ole yhtään sosialidemokraattia paikalla, heitä ei ilmeisesti perintöverotus kiinnosta. He puhuivat tuosta yrittäjävähennyksestä kyllä valtavalla paatoksella, mutta kai

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2016 vp

demarien puolella on näitä perintöjä nykyisin jo niin paljon, että eivät halua olla tässä keskustelussa mukana. Mutta se siitä.

Ruotsissa on tämä malli eli perintöverotuksesta on siirrytty tähän luovutusvoittomalliin. Sitten yritysveropuolella Viron mallista on paljon puhuttu, ja sekin olisi hyvä malli sillä puolella. Toivon, että hallitus, tämä hyvä hallitus, vaikkapa tässä puolivälitarkastelussa ensi keväänä paneutuisi tähän kysymykseen ja ottaisi nämäkin valmisteluun ja veisi asioita tähän suuntaan. Minä uskon, että perussuomalaiset eivät ainakaan tässä suhteessa pane karpuloita rattaisiin, (Puhemies koputtaa) jos viisaasti tässä menetellään yhdessä.

17.21 Timo Kalli kesk: Arvoisa puhemies! Meillä on hyvin paljon hyviä yrityksiä, mutta meillä on liian vähän kasvavia yrityksiä, ja tähän varmaan vaikuttaa poliittisen päätöksen tekijän asenne eli mikä kuva poliittisesta päätöksenteosta ja politiikoista syntyy. Tällä on merkitystä nimenomaan siihen, löytyykö Suomesta jatkossa riittävästi intohimoisia yrittäjiä, jotka kykenevät ottamaan riskiä. Tämä käsiteltävänä oleva lakiesitys osittain heijastaa nyt positiivisella tavalla sitä, että kannattaa satsata entistä enemmän kasvavaan yritykseen, kannattaa ottaa riskiä, ja tämä laki mahdollistaa sen, että yritykseen jää enemmän pääomaa ja sitä pääomaa voidaan käyttää sekä pääomittamiseen että myöskin sen riskin ottamiseen, mitä se kasvaminen edellyttää. Eli palaan siihen, mistä lähdin: poliittisen päätöksenteon asenne vaikuttaa yrittäjän intohimoon, innovaatioon, riskinottoon, ja sen tähden on hyvä, että ollaan tekemässä helpotusta siihen suuntaan, että tämä perintövero muuttuu niin, että yritykseen jää entistä enemmän omaa pääomaa. Se vahvistaa tasetta, ja sitä kautta voidaan tehdä investointeja ja viedä yritystä kohden kasvun suuntaa.

17.22 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuli tuossa mieleen kysymys, ja jos nyt ei kyllään ole siihen antaa vastausta, niin toivottavasti valiokunta siihen paneutuu. Nimittäin: Kun tässä puhutaan kuoleman johdosta maksettavan vakuutuskorvauksen verovapauden kumoamisesta, niin mikä on olemassa olevien vakuutus sopimusten kohtelu, jos ja kun tämä laki astuu voimaan? Vaikuttaako laki heti näihin sopimuksiin ja niiden perusteella maksettaviin korvauksiin vai jollain siirtymäajalla? Varmaan se vaikuttaa, jos laille laskeaan välittömiä verovaikutuksia. Se, että sopimukset on tehty hyvässä uskossa siihen, että tuotto on verovapaa, vaikuttaa varmasti niitten sopimusten hintoihin ja haluttavuuteen jatkoon kannalta, vaikkakin tässä jää se 35 000 euron raja ja lesken oikeus puoleen korvaukseen verovapaasti joka tapauksessa, mikä tietysti omalta osaltaan lieventää tämän vaikutusta.

17.23 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Täällä on hyviä puheenvuoroja käytetty — muun muassa Heinonen, Juhantalo, Kalli, Kankaanniemi — tästä perintöverosta. Minä olen samaa mieltä, että se pitäisi poistaa kokonaan ja siirtyä Ruotsin malliin. Minä en jatka siitä sitä omaa esimerkkiä, mikä jäi vähän kesken, mutta annan uuden esimerkin.

Jos me ajattelemme, että lähdetään yrittämään ilman veropeikkoja: Jos minä olen vaikka opettaja ja minulla on 100 000 euroa, ja minä sijoitan sen jonnekin, niin minä mietin, mistä minä saan parhaan tuloksen. Äänekoskelle tulee biotehdas. Jos minä sijoitan 10 vuoden jaksolla siihen vaikka 100 000 euroa, niin minä olen melko varma, että minä saan tuottoa sille. Mutta jos minä perustan yrityksen, minä menetän. Jos minä olen opettaja, otan siinä niin kuin yrittäjän vastuun, riskin, menetän kaikki edut: sosiaali edut, loma edut, kaikki, mitä tulee normaaliin työntekoon. Innostaako tämä perinteinen malli, mikä meillä on, yrit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2016 vp

tämiseen vai kansainvälisiin firmoihin sijoittamiseen? Jos yhtään järkeä on siinä sijoittajalla, niin varmasti lähtee sijoittamaan listattuun firmaan. Mutta nyt kun hallitus tekee tämän suuntaisia päätöksiä, niin näitä rahoja, mitkä ovat täällä meillä olemassa, aletaan sijoittamaan yrityksiin, uskalletaan ottaa riskiä, ja samalla työllisyys kohenee ja ne eurot alkavat pyörimään meidän keskellä. Sieltä lähtee se hyvinvointi, jota sitten jakaa, ja niitä jakajia kyllä on.

17.25 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Täällä oli tosiaan hyviä puheenvuoroja, tuossa Kankaanniemi, Heinonen ja Juhantalo puhuivat tästä perintöverotuksesta ylipäätään. Itse ainakin saan tosi paljon palautetta ihmisiltä, että se koetaan epäoikeudenmukaisena, se koetaan niin, että maksetaan veroja moneen kertaan samoista rahoista.

Vielä haluaisin lisätä, mitä unohdin tuosta äskeisestä puheenvuorostani — hyvä, että nyt tänne tuli yksi SDP:n edustajakin, kun todettiin, että heitä ei ehkä kiinnosta perintöverotus, mutta ainakin edustaja Harakkaa kiinnostaa. Tässä on semmoinen tilanne, että tässähän on myös yksinhuoltajia koskeva asia, kun ajatellaan näitä veroluokkia. Nyt tulee pientä kevennystä perintöveroihin, ja käytännössähän se koskee leskiä, joilla on mahdollisesti alaikäiset lapset. Lesket ovat yksinhuoltajia, ja he ovat monesti vaikeassa tilanteessa, kun ainoa omaisuus on juuri ehkä joku asunto. Että tähän tulee helpotusta, mutta tästä pitäisi käydä kyllä ihan periaatteellinen keskustelu, että onko tämä meidän järjestelmämme lainkaan hyvä.

Ja tuossa edustaja Mäkelä otti hyvin esille tämän, että onko tässä omaisuuden suoja, loukataanko sitä. Täällä voimaannpanosäännöksessähän todetaan, että jos verovelvollisuus on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan aikaisempia lakeja, ja verovelvollisuushan alkaa henkilön kuolemasta. Tämähän tulee koskemaan voimassa olevia säädöksiä. Siinä mielessä nyt tulee mieleen, pitäisikö tämä sitten käyttää perustuslakivaliokunnassa — en ainakaan huomannut, että tätä olisi sinne oltu lähettämässä — koska tässä on myös tämä toinen puoli koskien juuri näitä kaikkia vakuutuksia, mutta tässä on nyt nämä lainaturvavakuutukset myöskin. Voisi olla ehkä hyvä, että perustuslakivaliokunta katsoisi, onko tässä tämä taannehtivuus perustuslain mukaista, kun tämä tulee sitten koskemaan myös taannehtivasti näitä sopimuksia.

17.27 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua ehkä niistä seuraavista askeleista, ja olen erittäin tyytyväinen, että meillä on sellainen hallituspohja, joka näkee yrittäjyyden jatkumisen tässä maassa tärkeänä. Olemme tänään puhuneet siitä, miten työpaikat ovat sinne syntyneet ja miten moni, jopa 1,4 miljoonaa ihmistä, saa näistä yrityksistä työpaikan. Meillä on maassamme noin 300 000 yritystä, mutta niistä itse asiassa 78 000:een on tulossa nyt aivan tässä lähiaikoina, lähivuosina, sukupolvenvaihdos eli eläköitymistilanne. Ja näistä yrityksistä, jotka tarvitsevat uuden omistajan, noin 30 000 yritystä löytää uuden omistajan myynnin kautta, toki valitettavasti niin, että se ostaja on aika usein ulkomailta. Vajaa 20 000 nykyperintöverolla löytää jatkajan sukupolvenvaihdoksen kautta, mutta peräti 20 000 näistä yrityksistä on ilmoittanut, että he tulevat lopettamaan yritystoiminnan tässä tilanteessa. Ja me tiedämme, mitä se tarkoittaa työpaikkojen näkökulmasta, ja sen takia on erittäin myönteistä, että täältä on löytynyt tukea niille ajatuksille, että voisimme Ruotsin mallin mukaan perintöverosta luopua kokonaan. Ruotsissa sen teki hallitus sosiaalidemokraattien johdolla jo yli 10 vuotta sitten ja Norjassa muutama vuosi sitten. Ja toivottavasti me Suomessakin saamme tämän askeleen eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2016 vp

Tässä ei kannata olla kateellinen vaan nimenomaan kannattaa ajatella nyt suomalaista omistajuutta ja suomalaisia työpaikkoja.

17.29 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Tuossa aikaisemmin sanoin, että tänne eduskuntaan on tullut kaksi veroesitystä — kahden kärjen kaverikapitalismia. Nyt sitten puututaan tähän toiseen kärkeen eli perintö- ja lahjaverotuksen huojennukseen. Miksi tässä taloudellisessa tilanteessa, jossa työttömät ja vanhukset joutuvat tinkimään, on syytä alentaa perintö- ja lahjaveroa? Miksi tämä tulonsiirto köyhiltä rikkaille?

Hallitus haluaa edistää yritystoiminnan jatkoa samassa perheessä, tämä on se sinänsä hyväksyttävä perustelu. Hallituksen esitys kuitenkin kertoo, että huojennusten jälkeen yrityserinnön todellinen vero on keskimäärin 3,5 prosenttia firman käyvästä arvosta — 3,5 prosenttia, maatiloilla 1,6 prosenttia. Tämä etuus on niin huomattava, että todellakin olisi syytä perustuslakivaliokunnan ottaa kantaa siihen, vaarantuuko mahdollisesti kansalaisten yhdenvertaisuus. Lainaan hallituksen esitystä: "Huojennuksen tuoma etu on varsin mitattava." Tästä on helppo olla samaa mieltä. Valtio siis lahjoittaa 58 miljoonaa siksi, että on ajateltu, että tämä 3,5 prosenttiakin on liikaa. Ikävä kyllä perintö- ja lahjaveron alennus ei saavuta edes tätä näennäistä tavoitetta. Siinä on kolme ratkaisevaa virhettä: 1) harvat epäkohdat yrityserinnoissa eivät poistu, 2) veroale hyödyttää kaikkia muitakin kuin yritysten jatkajia, myös arvoasunnon tai suuren osakesalkun saajia, ja mikä vakavinta 3) syntyperän suosiminen ei kannusta aitoa yrittämistä.

Ensimmäinen virhe: Jos yrityksen saaja omistaa vähintään 10 prosenttia firmasta ja toimii sen hallinnossa, veronalaista on vain 40 prosenttia yrityksen arvosta. Höveli valtiovarainministeri Antti Rinne pidensi veronmaksuaikaa 10 vuoteen. Pääministeri Sipilä on vedonnut tapauksiin, joissa huojennusta ei ole voinut käyttää. Tätä on vaikea ymmärtää, sillä ammattimaiseen liiketoimintaan kuuluu olennaisesti omistuksen suunnittelu. On vaikea säätää lakia, joka määrää perheen toimintaa, ja vielä vaikeampi säätää lakia, joka estäisi omistuksen suunnittelun virheet. Tätä hallitus nyt kuitenkin on yrittänyt.

Suurin ongelma siis syntyy, kun kyseessä ovat lakiesityksessä esiin nostetut "suurimmat varallisuuserät". Ja tässä suhteessa hallituksen kesällä esittämä lakiluonnos oli looginen, kun se suuntautui alentamaan nimenomaan kaikkein suurimpien lahjojen ja perintöjen veroja peräti neljänneksellä. Se oli hävytön mutta tarkoitti hyvää, mutta ankaran kritiikin jälkeen hallitus päätyi jakamaan etuja tasaisemmin, ei pelkästään kaikkein varakkaimmille vaan myös vain varakkaille. Lopputulos ei sinänsä muuttunut: Kaksi ylintä tuloluokkaa saa nytkin eurolleen samat 11,6 miljoonan euron hyödyt, 40 prosenttia koko potista. 2 miljoonan euron lahjansaaja maksaa ensi vuonna veroa 50 000 euroa vähemmän. Mutta samalla koko lain perustelu mureni. Nyt esitys on enää hävytön mutta samalla hyödytön. — Ikävä kyllä paperini ovat tässä nyt sekaisin, joten joudun jatkamaan tätä puheenvuoroa myöhemmin, mikäli toisen sellaisen vielä saan.

17.33 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Olisin vain huomauttanut edustaja Harakalle, että en nyt ihan tuosta samasta perusteesta puhunut, että miksi se pitäisi perustuslakivaliokuntaan tuoda — kiitos, että olet samaa mieltä kanssani siitä, ilmeisesti, koska sanoit, että tästä on helppo olla samaa mieltä. Minä olen huolestunut siitä omaisuuden suojasta ja tästä taannehtivuudesta. Mutta summa summarum: hyvä, jos se tulee perustuslakivaliokuntaan ja tästä on myös edustaja Harakka samaa mieltä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2016 vp

Sitten minua häiritsi tässä puheenvuorossa nyt pikkuisen: voi olla, että täällä on varakaitakin ihmisiä, ja niinhän se sitten on, että kun perintöveroasteikkoja muutetaan, niin ei sinne voi laittaa sitten semmoista, jos on isompi pesä — tai voihan sinne laittaa, mutta silloin maksetaan ihan järkyttävästi veroa. Mutta tämä koko verouudistus ei ole pelkästään köyhiltä rikkaille, vaan, niin kuin tuossa aikaisemmassa puheenvuorossa totesin, on siis hyvin paljon yksinhuoltajia, joita tämä koskee. Ja kävin katsomassa just äsken tämmöistä Nuoret lesket ry:tä, joka on leskille, jotka jäävät lasten kanssa siihen tilanteeseen. He ovat monesti ihan tavallisia keskituloisia työssäkäyviä ihmisiä, joilla on kovat velat. Eivät he ole mitään rikkaita. Tässä sitten tulee heille, puolisoille, ja lapsille näitä: puoliso vähennystä nostetaan ja alaikäisyysvähennystä nostetaan ja verotaulukkoja lasketaan. En minä tiedä, pitäisikö heitä nyt sitten lisätä verotusta. Se on aika iso juttu, kun puoliso kuolee — siinä on pienet lapset. Olen satoja näitä henkilöitä tavannut työni puolesta maistraatissa, siellä on tuhansia alaikäisiä valvonnassa. Ja voin ihan varmuudella vakuuttaa, että suurin osa heistä on ihan tavallisia, tavallisten tulojen kanssa olevia ihmisiä. Eivät he ole mitään rikkaita. Ei se, että puoliso kuolee, tee ihmisestä rikasta. (Toimi Kankaanniemi: Joku voi olla jopa demari!)

17.34 Timo Kalli kesk: Arvoisa puhemies! Minusta tällä esityksellä, niin kuin aiemmin yritin sanoa, yritetään vaikuttaa siihen, että meillä moniin passiivisiin yrityksiin tulisi virkeämpi omistaja tai virkeämpi yrittäjä, joka veisi sitä yritystä eteenpäin niin, että sillä olisi edellytykset kasvaa ja siitä tulisi kasvuyritys. Sen tähden tässä esityksessä nimenomaan yrittäjyyteen liittyen on positiivisia askeleita. Ja totesin, että se, mitä poliittinen päätöksentekijä ajattelee, heijastuu sinne yrityskenttään. Sen tähden minusta meidän pitää antaa senkaltaisia signaaleja, että me yritämme luoda edellytyksiä, joilla olemassa oleva yritys voi kasvaa, ja että siitä voi tulla kasvuyritys ja että teemme senkaltaisia järjestelyjä, että sen yrityksen tase voi vahvistua ja sitä kautta voidaan investointeja vauhdittaa.

17.36 Timo Harakka sd: Kuten tuossa äsken sanoin, ensimmäinen virhe tässä, arvoisa puhemies, oli se, että lain perustelu mureni.

Toinen virhe on se, että nyt tässä uusimmassa muodossaan suurin osa veroalesta hyötyjistä on vapaamatkustajia. Yrityksen sijaan he saavat arvoasunnon, kesähuvilan tai sijoitusvarallisuutta. 0,5 miljoonan arvoisen osakesalkun saaja maksaa 10 000 euroa vähemmän veroa kuin tänä vuonna. On vaikea ymmärtää, miten tämä palvelee yritysten jatkamista.

Vakavin ja kolmas virhe on kuitenkin se, että lakiesitys estää aidon sinivalkoisen yrittäjyyden nousua Suomessa. Jos yrittäjä on syntynyt väärään perheeseen, hän ei selviä 3,5 prosentilla, vaan hänen on suoritettava 100 prosenttia yhtiön käyvästä arvosta. On selvä, että kasvullinen kotimainen omistus turvaa työpaikat parhaiten, mutta Perheyrittysten liitto on lumonnut kaikki luulemaan, että vain samassa suvussa kulkevat firmat voi laskea sinivalkoiseksi yrittäjyydeksi. Suomessa on merkittäviä perheyhtiöitä, mutta Suomessa on myös merkittäviä yhtiöitä, joiden omistajaksi on tullut ulkopuolinen silloin, kun perhe ei ole voinut työtä jatkaa. Näitä tarinoita Suomessa on aivan liian vähän, koska hallitus ei auta fiksua ja köyhää osaajaa olemassa olevan firman omistajaksi rohkeaan, uudistuvaan sinivalkoiseen yrittäjyyteen. Entistä vahvempi syntyperän suosinta vaikeuttaa tilannetta. Vaikka perheenjäsen ei olisi paras jatkaja yritykselle, veroetu suorastaan pakottaa pitämään firman perheessä. Se johtaa myös siihen, että yrityksiä ei sparrata myyntikuntoon eikä omistajanvaihdoksia suunnitella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2016 vp

Ja kuten edustaja Heinonen sanoi, Suomessa on yli 70 000 yritystä, joita uhkaa sammu-
minen. Joukossa on varmasti myös liiketoimintaa, joka lähtisi ennennäkemättömään len-
toon uuden, ulkopuolisen omistajan voimin. Pitäisikö tälle aidolle ongelmalle tehdä jota-
kin, niille omistajille, jotka eivät ole syntyneet kultalusikka suussa? Vai haluaako hallitus
tehdä Suomessa syntyperästä parhaan bisneksen?

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.